herpy

PILGIFTFROSKER

Kokoe Poison Frog

Phyllobates aurotaenia

Phyllobates aurotaenia er en dagaktiv pilgiftfrosk på 3-4 cm fra stillehavskysten av Colombia, svart med to grønne til gylne striper langs ryggen. Ville dyr bærer en dødelig hudgift, men oppdrettede dyr er ugiftige. Arten er dristig, roper høyt og er lett å få til å yngle.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates aurotaenia*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**3-4 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**10-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Kraftig**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 45 × 45 cm** L × B × H for 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**21-24 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Kjønnsmoden	**8-10 mnd.**
Egg per legging	**8-28**
Larvetid	**60-80 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Ferdigfôr**
Yngelpleie	**Bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Phyllobates aurotaenia er den minste av de tre giftigste artene i slekten. Voksne dyr måler 3-4 cm fra snute til kloakk; hannene blir opptil drøye 3 cm, mens hunnene er litt større og kraftigere. Grunnfargen er svart, og to fargede striper går fra hver side av ryggen forbi øynene og møtes foran på snuten. Stripene kan være grønne, gylne, oransje eller brunaktig gull, og bakbeina er spettet i grønt, gult, oransje eller blått. I terrarier sees særlig en grønn form. Undersiden er svart med blå eller grønne flekker.

Arten ble beskrevet av George Albert Boulenger i 1913 som *Dendrobates aurotaenia*. Navnet dekker i dag to former: en mindre med brede striper og en større med smale striper. De to formene er skilt av en kløft, men kan krysses med hverandre.

I naturen er huden giftig, og *P. aurotaenia* regnes som en av de farligste pilgiftfroskene. Sammen med *Phyllobates terribilis* og *Phyllobates bicolor* er den en av de tre artene som urfolk i Chocó har brukt giften fra til blåserørpiler. Giften består av batrakotoksin og beslektede stoffer som holder natriumkanaler i nerver og muskler åpne og kan føre til lammelse og hjertestans. Hvor sterk giften er hos akkurat denne arten, sammenlignet med *P. terribilis*, er ikke dokumentert. Froskene lager ikke giften selv, men tar den opp fra føden, trolig biller, tusenbein og andre små leddyr på skogbunnen. Oppdrettede dyr som vokser opp på bananfluer og andre fôrdyr, får ingen gift og regnes som ugiftige. Viltfangede dyr kan derimot bære giften lenge, så håndter dem ikke uten hansker, og vask alltid hendene etter arbeid i terrariet.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Utbredelse og leveområde

Phyllobates aurotaenia finnes bare i Colombia, på stillehavssiden av landet i Chocó-regionen vest for Andes. Arten er kjent fra nedbørfeltene rundt elvene Atrato og San Juan, i lavlandet og på de lavere skråningene av Vestkordilleraen. Den er også kjent fra Valle del Cauca.

Arten er vurdert som ikke truet (LC) på IUCNs rødliste, men bestanden går tilbake fordi skogen ryddes.

> **Naturlig utbredelse:** Colombia.

LEVEOMRÅDE

Phyllobates aurotaenia lever på skogbunnen i fuktig tropisk lavlandsskog og i skog på de lavere fjellskråningene, oftest 60-520 m over havet og noen steder opptil 1.000 m. Den finnes i både urskog og sekundærskog, men ikke i sterkt forstyrrede områder. Chocó hører til de mest nedbørrike strøkene i verden, så luften er varm, våt og nesten uten uttørking året rundt.

Frosken er dagaktiv og lever i løvlaget. Hannene kaller fra skjul under nedfalne blader eller stammer, men sitter også av og til oppå løvet. Kallet er en høy, fuglelignende, snurrende trille som gjentas i raske toner og kan vare opptil 45 sekunder. Målinger av temperatur og luftfuktighet fra artens leveområder er ikke dokumentert, så tallene under stell bygger på erfaringer fra terrarier.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Stell

TERRARIET

Et par eller en liten gruppe *Phyllobates aurotaenia* skal ha et regnskogsterrarium på minst 60 × 45 × 45 cm til opptil 4 voksne dyr. Arten er aktiv og bruker også høyden, så gi den sitteplasser og planter å klatre i.

Bygg opp bunnen med et drenslag av leca-kuler, en fiberduk og et fuktig, godt drenert substrat. Øverst legges et tykt lag tørre eike- eller bøkeblader, som gir skjul og holder liv i spretthaler og skrukketroll. Plant tett, og tilby skjulesteder av kork, røtter og kokosskall samt hevede sitteplasser til de kallende hannene. Arten legger gjerne egg i smale rør på bakken, så legg en vannrett filmboks eller et nøttskall i løvet, og tilby også en petriskål under et halvt kokosskall. Dekk alle ventilasjonsåpninger med fint nett, slik at bananfluer ikke slipper ut. Unge frosker under omtrent 5 måneder oppdrettes best i en liten, enkel boks med fuktig mose, skjul og en lav vannskål, før de flyttes til det permanente terrariet.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn

TEMPERATUR

Phyllobates aurotaenia trives best kjølig. Om dagen skal det være 21-24 °C, og om natten senkes temperaturen til 18-21 °C. Temperaturen må ikke komme over 27 °C, for slekten tåler varme dårlig. Svingningen over året skal være liten.

Bruk ikke varmelampe, for den tørker ut terrariet. Romtemperatur og belysning gir normalt nok varme, og i de kalde månedene kan en termostatstyrt varmekabel eller varmematte på siden av terrariet ta bort det verste kuldet. Plasser ikke terrariet i direkte sol, og ha alltid et termometer med føler nede i terrariet. Det er ingen kjent vinterhvile.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal ligge på 70-100 %. Arten tåler kortvarig ned til 50 % hvis den har tilgang til vann, men lav fuktighet uten vann kan raskt bli dødelig. Er luften for tørr eller ventilasjonen for stor, blir froskene sky og søker inn i de fuktigste hjørnene, så de sees sjeldnere.

Sprøyt med osmosevann eller regnvann en til to ganger om dagen, slik at planter og løv blir våte, og la overflaten tørke litt imellom. Et regnanlegg eller tåkeanlegg gjør det lettere å holde en fast rytme. Begrens ventilasjonen, men unngå stillestående, konstant våt luft, som gir mugg og bakterier.

VANN OG VANNKVALITET

En lav vannskål med 1-2 cm vann og en stein eller en skrå kant, slik at froskene lett kommer opp, er nok. Vannskålen gir froskene et sted å hente fuktighet hvis luften blir tørr, og kan også brukes til rumpetroll hvis hannen selv får lov til å levere dem. Vanndybden er lånt fra stellet av de øvrige artene i slekten. En åpen vannskål blir raskt en kilde til bakterier, så vannet skiftes hver eller annenhver dag.

Bruk osmosevann, regnvann eller avklort springvann. Amfibier tar opp vann og oppløste stoffer gjennom huden, så såpe, rengjøringsmidler og krem må ikke komme i nærheten av terrariet. Skyll utstyret i rent vann uten såpe.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

LYS OG UVB

Lyset er først og fremst til plantene. Lysstoffrør eller LED-lys på omtrent 6.500 K gir naturlige farger og god plantevekst, og omtrent 12 timer lys om dagen er vanlig. Glødepærer og halogenlys gir for mye varme og tørker ut luften.

UVB er ikke dokumentert som nødvendig for arten, og froskene får D3-vitamin gjennom tilskuddet på fôret. Velger du likevel en svak UVB-kilde, så hold deg til Ferguson-sone 1, og sørg for tett beplantning og skygge, slik at froskene kan trekke seg bort fra lyset.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Phyllobates aurotaenia spiser små leddyr. Unger tar vingeløse *Drosophila melanogaster*, mens voksne dyr gjerne spiser større fôrdyr som *Drosophila hydei* og helt små siklader. Spretthaler, bænkebitere og siktet engplankton er et godt supplement i alle aldre. Arten tar større bytte enn mange andre pilgiftfrosker, så sørg for at fôrdyrene ikke bare er de minste.

Voksne frosker fôres omtrent annenhver dag, unger og ungdyr daglig. Pudre fôrdyrene med et vitamin- og mineralpulver for amfibier. Nyinnkjøpte dyr spiser kanskje ikke de første dagene. Det er en fordel å holde egne fôrkulturer av fluer, og de bør gå før froskene flytter inn.

ATFERD OG HÅNDTERING

Phyllobates aurotaenia er dagaktiv og dristig, men sky som ung. Hannene kaller høyt, men slåss ikke med hverandre som mange andre pilgiftfrosker: står to hanner overfor hverandre i nærheten av en hunn, kaller de høylytt til den ene trekker seg. Arten kan holdes i en liten gruppe så lenge plassen er stor nok, og kallende hanner på hver sin sitteplass er et flott syn. Når dyrene blir kjønnsmodne, kan stemningen endre seg, og hunnene kan spise hverandres egg, slik at det blir få eller ingen rumpetroll. Til avl holdes voksne dyr derfor best som par.

Håndter ikke froskene. Huden er tynn, og salt, fett og krem fra hendene kan skade den. Må en frosk flyttes, lokk den inn i et rent beger. Bland ikke arter eller fargeformer i samme terrarium.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene er vanskelige å skille fra hverandre før dyrene er omtrent ett år gamle. Hunnene er større og kraftigere bygd enn hannene, men størrelsen er ikke alltid sikker, selv hos flere år gamle dyr. En frosk som roper, er alltid en hann, og ropingen begynner ofte ved 6-8 måneder. Ofte viser en hunn først kjønnet sitt ved å legge egg. Kjønnsmodningen inntrer ved omtrent 8-10 måneder. Det sikreste er å kjøpe flere unge dyr og la dem vokse opp sammen, slik at sjansen for et par blir stor.

PARRING

Phyllobates aurotaenia er lett å få til å yngle når dyrene er kjønnsmodne. Hannen roper fra et skjul under løv eller en stamme og lokker hunnen til et eggleggingssted. Hva som utløser paringen, utover stabile forhold og god fuktighet, er ikke dokumentert.

Hvis et par yngler svært flittig, er det fare for at hunnen blir utslitt. Fjern eggleggingsplassene en periode hvis hunnen går ned i vekt, eller kvaliteten på egg og unger faller.

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger eggene sine på bakken i løvet. Hver legging er på 8-28 egg. Arten velger gjerne et smalt rør, for eksempel en filmboks eller et nøttskall, men egg er også sett på et glatt, bredt blad eller på en petriskål under et kokosskall. Når eggene klekkes, bærer hannen rumpetrollene til sakte rennende vann.

Vil man oppdrette målrettet, tar man ut leggingen og lar eggene utvikle seg i en lukket boks ved ca. 22-24 °C, fuktige, men ikke under vann. Temperaturen er lånt fra de øvrige artene i slekten. Rumpetrollene holdes best hver for seg, for eksempel i beger med osmose- eller regnvann og et indisk mandelblad. De er altetende og fôres med fiskefôr av god kvalitet og tørkede mygglarver. Fjern rester, og skift vannet ofte, for dårlig fôr og skittent vann gir langsom vekst og misdannelser.

METAMORFOSE

Klekketiden er ikke dokumentert for *Phyllobates aurotaenia*. Utviklingen fra rumpetroll til liten frosk varer 60-80 dager.

Når forbeina bryter frem, senkes vannstanden, og begeret vippes, slik at den lille frosken selv kan kravle opp på land; ellers kan den drukne. Den spiser ikke mens halen tas opp, så vent med fôr til halen er borte.

OPPDRETT AV UNGER

De nyomvandlede ungene flyttes til en liten oppdrettsboks med fuktig mose, løv, plantestiklinger og en god bestand av spretthaler. Små bokser svinger raskt i temperatur, så sett dem uten trekk og direkte sol. Det første fôret er spretthaler og vingeløse *D. melanogaster*, alltid pudret med vitaminer og mineraler. Fôr daglig, og hold unger av samme størrelse sammen. Ungene er sky de første månedene. Ved omtrent 5 måneder kan de flyttes til et større terrarium, og først da bør du begynne å tenke på å sette par sammen.

Helse og vanlige feil

Phyllobates aurotaenia er hardfør når klimaet er i orden. Typiske problemer er:

- For tørt terrarium. Lav luftfuktighet uten tilgang til vann kan raskt bli dødelig.
- Overoppheting. Over omtrent 27 °C er farlig, og slekten tåler varme dårlig.
- Mangelsykdommer som bløte knokler og skjeve bein hvis fôret ikke pudres med vitaminer og mineraler.
- Bakterie- og soppinfeksjoner i huden i et vått og skittent terrarium.
- Chytridsopp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), en alvorlig amfibiesykdom. Hold nye dyr i karantene, adskilt fra de du har fra før.
- Utslitte hunner hvis et par yngler uten pauser.

Oppdrettede dyr blir vanligvis omtrent 10 år, under gode forhold over 20 år. Amfibier er vanskelige å diagnostisere og behandle, så forebygging er det viktigste. Oppsøk en veterinær med kunnskap om amfibier hvis en frosk går ned i vekt, slutter å spise, sitter slapt eller får sår på huden.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.